

El llop ja és aquí!

**Nous estudis de grau i
noves realitats de l'EEES**

Josep-Eladi Baños

Vicerector de Docència i Ordenació Acadèmica

Barcelona, 16 d'octubre de 2008

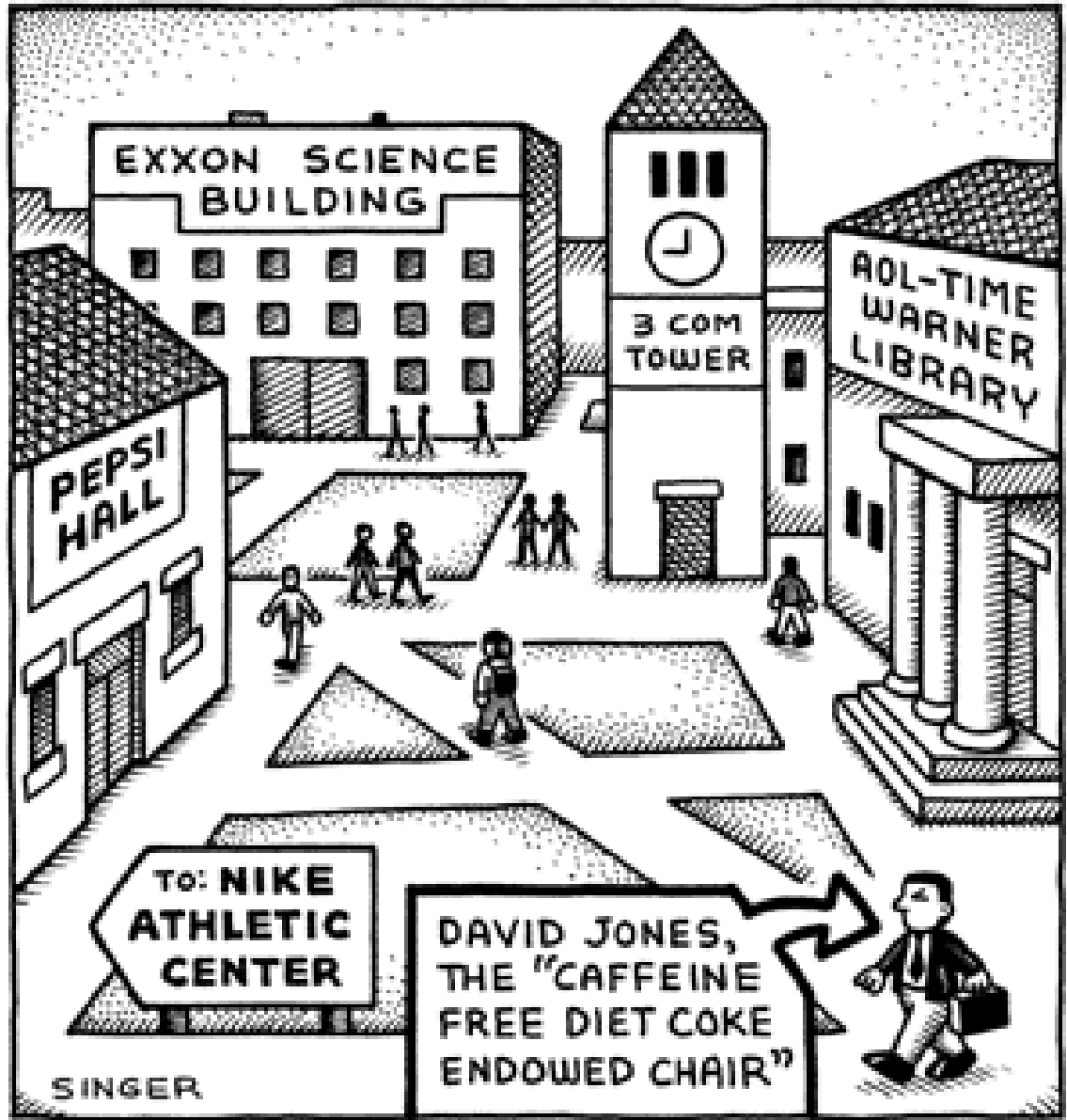
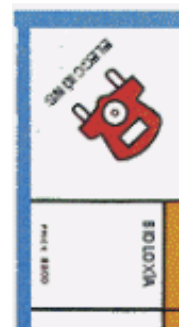

NO EXIT

© Andy Singer

The Modern University

"CAPIMUS PECUNIAM TUAM"

SINGER

**Intentar hacer algo es
el primer paso hacia el fracaso**

Homer Simpson

Success consists of going from **failure** to **failure** without loss of enthusiasm

Wiston Churchill
(1874-1965)

Definint els termes...

Per què l'EEES?

- Diferència notable entre els plans d'estudi de les universitats europees.
- Dificultats administratives en el reconeixement mutu de títols.
- Estructura variable dels estudis universitaris (graus, durada, càrrega docent, metodologia).
- Inexistència de sistemes d'acreditació comparables.
- Evolució natural del programa ERASMUS

Què és l'EEES?

- Un projecte avalat per 45 països europeus, que s'ha anomenat procés de Bolonya i que s'ha de fer realitat l'any 2010.
- Ha d'esdevenir un acord institucional supranacional que garantirà la convergència de l'educació superior europea.
- Constitueix el pas més important cap a l'harmonització de l'educació universitària europea i un cap cabdal en la direcció de posar-la de model a tot el món.

En què consisteix l'EEES?

- Sistema de titulacions universitàries comparable i comprensible per a tot Europa.
- Estudis estructurats en tres nivells: grau, màster i doctorat.
- Sistema comú de crèdits (ECTS).
- Sistema de qualificacions i crèdits de reconeixement mutu (Suplement Europeu al títol, SET).
- Mobilitat de tota la comunitat universitària.
- Establiment de sistemes de garantia de qualitat.
- Consideració de la dimensió europea de l'educació superior.
- Facilitació de l'aprenentatge continuat.

Què és la declaració de Bolonya?

- Acord intergovernamental destinat a portar a terme l'EEES.
- Signat l'any 1999 a Bolonya per 30 ministres d'educació superior europeu en resposta a la Declaració de La Sorbona acordada l'any anterior.
- Ha esdevingut un fenomen paneuropeu que han acordat la pràctica totalitat dels estats europeus.
- Es realitza el seu seguiment en conferències bianuals com Praga (2001), Berlín (2003), Bergen (2005) i Londres (2007). La propera serà al Benelux, el 28 i 29 d'abril de 2009.

Els objectius finals de l'EEES

- Harmonitzar l'educació superior europea per permetre la mobilitat.
- Fer les universitats europees més competitives davant les nord americanes i les asiàtiques.
- Permetre la formació de professionals millor adaptats a les necessitats socials de l'entorn.
- Millorar la formació universitària mitjançant l'aplicació de noves metodologies que permetin l'aprenentatge autònom i 'per tota la vida'.

La situació d'on partim

A una Universitat...

- 1950. El professor entra a l'aula i els estudiants s'aixequen. Diu 'Bon dia' i els estudiants responen 'Bon dia'.
- 1970. El professor entra a l'aula. Els estudiants romanen asseguts. Diu 'Bon dia'. Un dels estudiants respon 'Això haurem de votar-ho'.
- 2000. El professor entra a l'aula. Diu 'Bon dia'. Els estudiants romanen asseguts. Diu 'Bon dia' i els estudiants escriuen als seus apunts: 'Bon dia'.

© Leonard Frank

**Aula de la Facultat de Medicina
(Universidad Complutense, 2008)**

**Un professor és algú que parla
mentre nosaltres somiem**

W.H. Auden

**La invenció de la impremta va canviar
l'accés a la informació**

Google™

**L'àmplia disponibilitat d'internet
ha revolucionat la manera
com els estudiants poden accedir
a gairebé qualsevol informació**

SE VENDI

107 TELE 5 P107 Lun 25 Jul 50

NACIONAL

AMBULANCIA

taron herido
do sábado en
ue aún se-
ya hacia
ancia, según
abajada espa-

re y una mu-
s fletados
abajan desde
n donde es-
s españoles
de unos días
del Sinai
do múltiple,
as, EP

351

Madrid

Concejalía de Gobierno de Seguridad
y Servicio a la Comunidad
Gerencia de Movilidad

SAN CAYETANO

DIPUTACION DE AVILA
PRATONATO DE TURISMO

increíbles, no esperes.

La situació actual de l'EEES

Els antecedents de l'EEES: Espanya

- **Marc jurídic:** RD de grau, de posgrau, de crèdits i titulacions, suplement europeu al títol.
- El polèmic catàleg de titulacions.
- El document *La organización de las enseñanzas universitarias en España* (26 de setembre de 2006).
- Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales. BOE número 260, del 30 de octubre de 2007. pp. 44037-48.

Els antecedents de l'EEES: Catalunya

- Les accions del DURSI (2003-2006):
 - La polèmica del 3+2 i els títols propis
 - Els plans pilots d'adaptació a l'EEES
- Els programes oficials de postgrau (POP)
 - El procés de sol·licitud (novembre de 2005)
 - L'inici dels nous POP i màsters (setembre de 2006)
- Els plans d'estudi de grau:
 - Preparació del mapa de titulacions (2007-2008)
 - Autorització de les primeres titulacions de grau (2008)

Les conseqüències de l'EEES per les universitats (I)

- **Metodològiques.** Necessitat de reduir la transmissió passiva de la informació, adopció de sistemes que facilitin l'autoaprenentatge, avaluació continuada, desenvolupament de competències genèriques, potenciació de formació pràctica, facilitació de la mobilitat.
- **Ordenació acadèmica.** Organització en ECTS, definició de plans d'estudi entorn a competències específiques i transversals, opinió d'agents socials, processos de verificació i acreditació periòdica, plans d'estudi més generalistes.

Les conseqüències de l'EEES per les universitats (i II)

- **Infraestructures:** canvi en arquitectura d'aulari, nova disposició de les biblioteques, millora dels recursos informàtics, intranets més potents.
- **Gestió acadèmica:** adaptació a la coordinació del procés, revisió de les normatives internes.
- **Finançament:** millora del finançament, adequació de plantilles, millora de beques i préstecs per afavorir la mobilitat.

Estructura general dels ensenyaments universitaris

Real Decreto 1393/2007, de 29 de octubre, por el que se establece la ordenación de las enseñanzas universitarias oficiales.

BOE número 260, del 30 de octubre de 2007. pp. 44037-48.

- **Tres cicles:** grau, màster i doctor.
- Els títols universitaris de Grau **s'organitzaran per grans branques del coneixement** (excepte en professions regulades que seguiran títols corresponents):
 - Arts i Humanitats
 - Ciències
 - Ciències de la Salut
 - Ciències Socials i Jurídics
 - Enginyeria i arquitectura

Els màsters no s'organitzaran per branques de coneixement i excepcionalment disposaran de directrius específiques (p.e., professors de secundària)

Els títols de grau (I)

- Tots tindran 240 ECTS (4 anys).
- El grau acabarà amb l'elaboració i defensa d'un treball o projecte de fi de grau inclòs en el període.
- La denominació del títol tindrà en compte la universitat: *Graduat en T per la Universitat de ...*
- Es desitja que el disseny dels graus tingui formació en competències comunes que evitin l'especialització precoç i permeti la mobilitat cap a titulacions afins.

Els títols de grau (i II)

- Els 60 ECTS de primer cicle han de tenir una orientació comuna en les competències bàsiques de la branca corresponent.
- Aquests crèdits hauran de ser reconeguts de forma automàtica en cas de canvi de titulació per part de l'estudiant.
- El Govern establirà les directrius en el cas dels títols que habilitin per l'exercici de professions regulades (Medicina, Veterinària, Odontologia, Arquitectura).

Els títols de màsters

- Podran tenir entre 60 i 120 ECTS. El màster acabarà amb l'elaboració i defensa oral pública d'un projecte o treball de fi de Màster.
- La denominació del títol serà *Màster en ... per la Universitat de ...*
- Podran accedir els que tinguin un títol o nivell de grau.
- En el cas de professions regulades, hi haurà una vinculació a directrius pròpies.

Els títols de Doctor

- S'atorgarà quan s'aprovi la tesi doctoral.
- Per presentar-la caldrà haver cursat els estudis d'un programa de doctorat.
- El programa de doctorat constarà de 60 ECTS que podran ser d'estudis de Màster o d'activitats específiques. A més, caldrà el període de recerca.
- Podran accedir-hi els que tinguin un títol de grau. Per arribar al període de recerca caldrà superar el màster o la formació específica.
- El títol serà *Doctor per la Universitat de U...* Inclourà el reconeixement del nivell de màster.

La formació permanent

- Tots els estudis de Grau, Màster i Doctorat podran ser part de l'oferta de Formació Permanent de la Universitat.
- Les universitats podran desenvolupar programes específics de formació permanent amb altres tipus de títols. Per exemple, *Expert o Especialista de Universitat ... en T..*

Verificació i implantació

La verificació del pla d'estudis

- El **Govern espanyol** establirà les **directrius generals** per grau, màster i doctorat.
- Cada **Universitat** dissenyarà els **plans d'estudi** per atorgar un títol d'acord amb les directrius per l'elaboració de les titulacions. Hauran d'aportar models de referència d'universitats de reconegut prestigi o estar avalades per "xarxes de col·laboració acadèmica o professional, nacionals o internacionals".
- El **Consejo de Coordinación Universitaria (CCU)** verificarà que la **proposta** és **adequada** segons les directrius a través de l'**ANECA**.
- El **Govern espanyol** establirà el caràcter oficial i **ordenarà la inscripció** en el registre oficial.

L'aprovació de la implantació dels estudis

- Les CC.AA. corresponents autoritzaran la implantació dels ensenyaments amb la notificació al govern per fixar l'oferta de cada curs.
- Cada CC.AA. establirà les condicions per la implantació de la titulació.
- Les CC.AA. conserven la capacitat de programar o no les titulacions verificades.

Avaluació i acreditació

- Tots els estudis han de sotmetre's a avaluacions periòdiques:
 - Revisió de l'acompliment de la proposta del pla d'estudis.
 - Els ensenyaments que superin l'avaluació seran acreditades per l'òrgan competent.
 - Les administracions públiques podran utilitzar els resultats per 'programes específics de suport'.

Calendari d'aplicació a la UPF

- **15 de febrer de 2008:** tramesa al *Consejo de Coordinación Universitaria* de la proposta de plans d'estudi de les titulacions adaptades a l'EEES que han de començar el curs 2008-09.
- **Fins 15 de maig de 2008:** verificació per part de l'ANECA.
- **Fins 15 de juny de 2008:** presentació interna dels plans d'estudi de les titulacions que han de començar el curs 2009-10.
- **1 de juliol de 2008:** tramesa dels primers al CCU.
- **Setembre de 2008:** inici dels primers graus adaptats.
- **Octubre de 2008:** tramesa de la resta de plans d'estudi.
- **Setembre de 2009:** inici de la resta de graus.
- **Setembre de 2010:** darrer any d'inici de titulacions sense adaptar.
- **Juny de 2012:** primers graduats dels nous títols.

Les accions a la UPF

L'EEES a la UPF: el suport institucional

- Universitat Pompeu Fabra
 - *Pla de Mesures de Suport a la Innovació i la Qualitat Docents.*
 - Objectiu: promoure la progressiva transformació de l'organització i la metodologia docents en vista a l'adequació a l'EEES i acompanyar el procés de posada en pràctica i avaluació dels projectes d'innovació docent resultants.

Curs 2006-07	Import	Núm. Professors participants	Núm. Assignatures
	82.300 €	163	66

Estudis de Grau adaptats a la metodologia docent de l'EEES

Curs Acadèmic	Estudis
2004-05	● Biologia*● Lingüística● Enginyeria de Telecomunicació
2005-06	● Administració i Direcció d'Empreses*● Economia*● Humanitats*● Publicitat i Relacions Públiques*● Traducció i Interpretació*
2006-07	● Dret● Enginyeria tècnica en Informàtica de Sistemes● Enginyeria tècnica de Telecomunicació● Enginyeria en Informàtica

(*) Integrant del Pla Pilot del DURSI (actualment DIUE) per a l'adaptació de les titulacions a l'EEES.

El curs 2007-08 s'afegí la Llicenciatura en Ciències Polítiques

Estudiants incorporats a estudis adaptats a l'EEES (2007-08)

Estudis	Estudiants
Administració i Direcció d'Empreses	533
Biologia	259
Dret	705
Economia	814
Enginyeria en Informàtica	60
Enginyeria de Telecomunicació	69
Enginyeria tècnica en Informàtica de Sistemes	125
Enginyeria tècnica de Telecomunicació	126
Humanitats	546
Lingüística	48
Publicitat i Relacions Públiques	247
Traducció i Interpretació	432
Ciències Polítiques i de l'Administració	191

3904 (49%) dels estudiants de la UPF es trobaven en estudis adaptats a l'EEES, mentre ho eren el 70% a primer curs

El model ensenyament-aprenentatge de la UPF

- Conversió del model tradicional basat majoritàriament en la classe presencial en un model híbrid.
- Reducció de les hores presencials.
- Desenvolupament de l'avaluació continuada.
- Model flexible i factible, adaptat a les cultures de cada titulació.
- Assumpció de responsabilitat de l'estudiant a l'aprenentatge.
- Millor desenvolupament de competències transversals.

El model institucional al posgrau (POP)

- Major flexibilitat amb atenció preferent al treball individual de l'alumne.
- Cada crèdit ECTS es distribueix amb 15-30% de presencialitat i 30-85% de treball individual.
- Les activitats presencials es reparteixen amb 40% de classes teòriques + 60% de seminaris.

Les conseqüències de la seva aplicació: els professors

- Canvi en l'activitat docent tradicional per esdevenir un model menys dirigit i més tutoritzat a través de seminaris i de supervisió de treballs.
- Necessitat de formació en nous models educatius d'ensenyament-aprenentatge.
- Necessitat de crear materials que permetin l'autoaprenentatge.
- Realització d'una activitat docent més estructurada i coordinada dins de cada departament (plans docents).
- Canvis en les activitats que tindran reconeixement acadèmic (dins del PAD).
- Nova consideració institucional sobre la importància de les activitats docents dirigides a la innovació.

Les conseqüències de la seva aplicació: els alumnes

- Conversió del model tradicional en un d'híbrid basat en activitats presencials i treball individual de l'alumne.
- Reducció de les hores presencials i augment de la càrrega de treball fora de l'aula.
- Existència d'una avaluació continuada i *polinòmica* que considerarà totes les activitats realitzades per l'alumne.
- El model ha de permetre una assumpció superior de responsabilitat a l'aprenentatge, millor desenvolupament de competències transversals i avaluació adaptada al treball de l'alumne.
- L'objectiu final és el treball autònom amb supervisió i ajut del professor, especialment al primer curs.

Les conseqüències de la seva aplicació: els professionals d'administració i serveis

- Necessitat de formació en les característiques del nou model
- Creació de noves eines per gestionar la complexitat generada (assignació d'espais, gestió de grups de seminaris, avaluació continuada).
- El nou escenari afecta a tot el funcionament de la Universitat i, per tant, afectarà des de gestió acadèmica a secretaries de facultat i de departament i a les administracions territorials.
- Alguns col·lectius, com els de biblioteca i informàtica, es veuran especialment afectats per l'increment de necessitats dels seus serveis per part d'estudiants i professors.

Els espais i els serveis de biblioteca i informàtica

- La multiplicació del treball en grups petits suposarà una necessitat superior d'aules petites (seminaris, treballs de grup).
- Hi haurà una reducció en les necessitats d'aula gran al poder concentrar grups de teoria.
- Les biblioteques hauran d'adaptar els seus espais a les noves necessitats (CRAI).
- Les necessitats d'accés a ordinadors ha de canviar les característiques de les aules d'informàtica aprofitant entorns *wifi* (*programa de préstec de portàtils* o PPP).
- Una nova plataforma per adaptar l'internet actual a les necessitats a mitjà termini (disponible al curs 2008-09).
- Creació de nous materials docents (La Factoria).

L'adaptació a l'EEES i la UPF: algunes dades actuals

On som avui?

Les noves titulacions a la UPF

- **Marc de Referència de Programació**
 - Presentat juliol 07
 - Creació de les CPE i finalització del seu treball.
 - Creació de la UTPA

- **Marc de Referència de Plans d'Estudi**
 - Presentat novembre 07
 - Creació de les PRP amb inici del seu treball a març 08
 - Preparació d'un document guia de metodologies docents 'acceptades'

Classificació UPF de titulacions

- 1. Titulacions amb els mateixos continguts i la mateixa denominació de les antigues ja existents a la UPF.** Per exemple, la llicenciatura de Dret amb el Grau en Dret.
- 2. Titulacions amb els mateixos continguts i un altre denominació i ja existents a la UPF.** Per exemple, la llicenciatura de Biologia amb el Grau de Biologia humana.
- 3. Titulacions existents a altres universitats espanyoles però no a la UPF.** Per exemple, Medicina o Criminologia.
- 4. Titulacions existents a universitats europees però no a la UPF.** Per exemple, Grau en Estudis Europeus (*Trinity College*).
- 5. Titulacions construïdes amb assignatures ja impartides a la UPF.** Per exemple, Grau en Economia i Ciències polítiques.

Una proposta de cronograma

- **2008-2009**
 - Inici dels estudis que ho demanin de forma explícita (tipus 1 i 2).
 - Interès de que alguns de tipus 3 (Medicina).
- **2009-2010**
 - Inici dels estudis de tipus 1 i 2
 - Possibilitat d'iniciar-ne de tipus 3 i 4
- **2010-2011**
 - Inici de la resta de titulacions de tipus 3
- **2012-2015**
 - Inici de titulacions de tipus 4 i 5.

La situació al grau pel curs 2008-09

Els estudis de grau pel curs 2008-09: les propostes de 207 titulacions

- **Universidad Carlos III:** 23
- Universidad Europea de Madrid: 22
- Universidad Antonio de Nebrija: 20
- Universidad Católica de San Antonio: 15
- Universidad Camilo José Cela: 12
- **Universidad de Zaragoza:** 12
- Universitat Ramón Llull: 9
- Mondragón Unibertsitatea: 8
- Universidad Católica de Valencia: 8
- Universidad de San Jorge: 7
- Universidad a Distancia de Madrid: 6
- Universidad Alfonso X el Sabio: 6
- **UPF:** 6

Els estudis de grau pel curs 2008-09: les propostes de les universitats públiques

- Carlos III: 23
- Zaragoza: 12
- **UPF**: 6
- Alcalá: 4
- Salamanca: 4
- Rey Juan Carlos: 4
- **Autònoma de Barcelona**: 3
- **Lleida**: 4
- Murcia: 3
- A Coruña: 2
- **Girona**: 2
- **Rovira Virgili**: 2
- Santiago: 1
- Vigo: 1
- Burgos: 1
- La Laguna: 1
- Politècnica de Cartagena: 1

Les nostres titulacions EEES pel 2008* (en negreta, titulacions de nova impartició)

- Biologia Humana [8,15]
- Comunicació audiovisual [8,46]
- Humanitats [5]
- **Medicina** (amb UAB) [8,30]
- Publicitat i Relacions públiques [8,05]
- Traducció i Interpretació [6,70]

* Dins dels parèntesis, notes de tall al curs 2008-09

Les nostres titulacions EEES pel 2009* (en negreta, titulacions de nova impartició)

- Administració i Direcció d'Empreses
- Ciències Empresarials
- Ciències Empresarials (Escola Universitària del Maresme)
- Ciències Polítiques i de l'Administració
- **Criminologia i Polítiques Públiques de Prevenció**
- Disseny (Elisava)
- Disseny Industrial (Elisava)
- Dret
- Economia
- Enginyeria de l'Edificació (Elisava)
- Enginyeria en Informàtica
- **Enginyeria Tècnica de Telecomunicacions en Sistemes Audiovisuals**
- Enginyeria Tècnica de Telecomunicacions en Telemàtica
- Infermeria (Escola Universitària d'Infermeria del Mar)
- **International Bussines and Economics**
- **Negocis i Marketing Internacionals** (ESCI)
- **Llengües aplicades**
- **Periodisme**
- Relacions Laborals
- Turisme (EUM)

* Pendants del procés de verificació

La situació al postgrau

Matrícula dels màsters universitaris

Curs 2007-08 (06-07)	
Màster en Bioinformàtica	30 (17)
Màster en Industria farmacèutica i biotecnològica	27 (13)
Màster en Laboratori d'Anàlisis Clíniques	15 (12)
Màster en Recerca Biomèdica	46 (40)
Màster en Salut Pública	71 (44)
Màster en Ciència Cognitiva i Llenguatge	(5)
Màster en Estudis de Traducció: Estratègies i Procediments	25 (14)
Màster en Lingüística i Aplicacions Tecnològiques	18 (24)
Màster en Innovació i Qualitat Televisives (de TV3)	28 (30)
Màster de Recerca en Economia, Finances i Empresa	31 (11)
Màster en Ciències Polítiques i Socials	33 (28)
Màster en Tecnologies de la Informació, la Comunicació i els Mitjans Audiovisuals	29 (20)
Màster Avançat en Ciències Jurídiques	39
Màster en Estudis Comparatius de Literatura, Art i Pensament	39
Màster en Història del Món	20

El curs 2007-08 els matriculats foren 409 (259 en el 06-07, ↑ 58%). La previsió pel curs 2008-09 és de 600 (↑ 131% vs. 06-07).

Màsters universitaris nous (2008-09)

- Estudis Avançats en Comunicació Social
- Estudis de Cinema i Audiovisual Contemporani
- Sistemes cognitius
- Tecnologies del So i la Música
- Salut Laboral
- Creació Literària

Dades de matriculació del primer curs dels màsters 2007-08 (DGU, 2007)

	UB	UAB	UPC	UPF	UdL	UdG	URV
Nombre (N)	77	68	48	15	19	20	20
Ofertes (O)	3145	2560	1922	744	530	630	775
Preinscrits (P)	4093	2618	1968	557	496	--	1026
Matriculats (M)	1763	1168	854	409	272	265	476
M/O	0,56	0,46	0,44	0,55	0,51	0,42	0,61
M/P	0,43	0,44	0,43	0,73	0,54	--	0,46
M/N	23	17	18	27	14	13	24

Les actuacions a la UPF (2008-10)

Les reformes arquitectòniques

- Les noves necessitats docents generen la necessitat d'una tipologia d'aulari diferent:
 - Més aules petites per treball de grups (10-15).
 - Més aules de seminari (15-30)
 - Menys aules grans (50-100), però algunes tipus auditori (100-150).
- Consideració del nou model en la creació dels nous espais docents (Mar, Ca l'Aranyó) i en la remodelació dels ja existents (Ciutadella).

Les adaptacions dels serveis de biblioteques i informàtica

- Les noves biblioteques de Ca l'Aranyó i del Campus Mar seran operatives el curs 09-10 i 10-11, respectivament, i estaran adaptades a les noves necessitats (CRAI, més espais de reunió de grups).
- Després del debat corresponent, la nova Aula Global amb la plataforma Moodle s'ha implementat el present curs.
- El PPP ha estat avaluat positivament i serà ampliat.

Les noves necessitats

- **Materials docents:** l'EEES suposa la necessitat de generar elements per l'autoaprenentatge. Cal estimular la seva preparació i donar reconeixement intel·lectual a la seva autoria.
- **Processos d'acreditació:** les noves titulacions precisen de processos d'acreditació abans i després de la seva implantació. Cal assegurar els mecanismes interns per permetre que es realitzin de forma adequada per superar les revisions externes.

Algunes novetats dels nous graus

Els canvis dels nous plans d'estudi a la UPF

- El curs d'Introducció a la Universitat
- La implementació de l'avaluació continuada
- Les assignatures en anglès
- El mòdul de mobilitat
- El programa de dedicació parcial
- El pla d'acció tutorial
- Les activitats pel desenvolupament de les competències transversals
- Les pràctiques externes
- El treball fi de grau
- El canvi del calendari acadèmic d'avaluacions

**Treballem per omplir la memòria i deixem
buides la intel·ligència i la consciència**

Michel de Montaigne (1533-1592)

Sobre els pedants. Assaigs, llibre primer

A tall de conclusió

- La implantació de titulacions és un procés planificat que considera la situació actual com a punt de partida.
- Les titulacions realment 'noves' han de ser decidides amb criteris d'oportunitat i viabilitat.
- El desplegament del mapa de titulacions es realitzarà en un període mínim de 3 anys.
- Cal adaptar l'arquitectura institucional a les noves necessitats acadèmiques (CQUID, SGA, UEPA).
- Els nous plans d'estudi tenen elements comuns que diferencien l'oferta de la UPF

**Come non è cosa piú difficile a trattare,
né piú dubia a riuscire, né piú
pericolosa a maneggiare, che farsi capo
ad introdurre nuovi ordini**

**Cal tenir en compte que no hi ha res més
difícil de tractar, ni més dubtós d'èxit, ni més
perillós de conduir, que ser el responsable
de la introducció de noves institucions**

Niccolò Machiavelli

Il principe (1513)

**Le coefficient d'adversité des
choses est tel qu'il faut des
années de patience pour
obtenir le plus infime résultat**

Jean-Paul Sartre
(1905-1980)

I he vingut per quedar-me!

UNIVERSITAT
POMPEU FABRA